Број 283. У Новом Саду, у понедељак 22. децембра 1908. (4. јануара 1909.) Година XLIII

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. а на стране земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА у РУМИ

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација »Заставе« налазе се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 20.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Позив на претплату.

1 јануара 1909. године отварамо нову претплату на прву четврт.

„Застава“ излази два пут дневно, а стаје као и до сад на три месеца **8 круна** за све оне, који желе да им се „Застава“ **дневно један пут** поштом шаље, а на месец дана **2 круне 70 потура**. — За оне, који желе, да им се лист шаље **два пут дневно** поштом стаје **9 круна 75 потура на три месеца.**

За Нови Сад стаје „Застава,“ кад се два пут дневно шаље лист кући, **9 круна на три месеца.**

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке и молимо све пријатеље листа да нас у овом послу помогну.

Обраћамо нарочиту пажњу на **„Заставине“ бројеве од петка**, **вечерњи и јутарњи број уједно.** Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д Ти се бројеви удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје **4 круне годишње а на три месеца 1 круна.**

Најлакше се претплаћује **поштанском упутницом.**

Нови претплатници који одмах пошљу своју претплату **за прву четврт 1909 добијаће све до краја овог месеца бесплатно лист.**

По решењу управе, лист се ником не сме давати на вересију.

У Новом Саду, децембра 1908.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Великохрватски освајачи и копрцање самосталаца.

Хрвати муку муче, да нађу доказе за своје право на Босну и Херцеговину. Они су се стално позивали на своје државно право, али су редовно и наседали са тим својим уображеним државним правом. Мађари су им увек могли да доскоче, јер су угарски краљеви протезали своје суверенство и на Босну и Херцеговину по овлаштењу римског папе Угарски краљеви чинили су то као носиоци круне св. Стевана, а не као хрватски краљеви. То је велика незгода за хрватско државно право, те сва опширна разлагања великохрватских политичара остадоше узалудна. Покушали су хрватски политичари, да истичу своје право на Босну и Херцеговину позивајући се и на начело народности Беч им је преко барона Родића и генерала Јовановића обећавао, да се Босна и Херцеговина окупирају за Хрвате. Аустроугарска влада покушала је, да у Босни и Херцеговини створи јаку хрватску струју, нарочито рачунајући на Мухамедовце. Али та је политика претрпела ужасан пораз. Поред свега упињања политичке управе и владиних просветних завода Мухамедовци не хтедоше да пређу у Хрвате. Није Хрватима помогло ни то, што су узели српски језик за свој књижевни језик. На послетку прогласише, да су Срби и Хрвати један народ и подметнуше кратковиде самосталце, да међу Србима врбују присталице за један народ са два имена. Рачун им је био прост: кад су Срби и Хрвати један народ, онда је свеједно, да ли ће Босна и Херцеговина бити српска или хрватска. Чим су Срби и Хрвати један народ, онда Хрвати имају право на Босну и Херцеговину, ма да у тим земљама огромна већина не прима хрватско име. Нека се Босанци и Херцеговци зову како им је воља, главно је, да се сједине са матером Хрватском.

Па ипак у Европи нико неће да чује о хрватским аспирацијама на Босну и Херцеговину. Епропски листови говоре само о аустроугарским и српским тежњама, а Хрвати као и да нису живи. Но једва једном докучише хрватски политичари за један врло важан разлог у корист свог становишта. Како су докучили, споредна је ствар, али кад се зна, да су они верне слуге Беча, (тај им је ласкави назив дао премили им савезник Луегер) онда знамо да су из Беча добили извештај. „Obzor“ и „Hrvatska“ позивају се на четврту тачку тајног уговора између Русије и Аустро Угарске у погледу Босне и Херцеговине. Русија је у тој тачци пристала на анексију Босне и Херцеговине само под једним условом: да се споје са Хрватском и Славонијом. „Obzor“ зна и то, да је Андраши рекао Горчакову, да се друкчије и не може извршити анексија, па с тога саветује Србији и Црној Гори, да послушају Извољскога и остану мирне. Нека се не брину за Србе у Босни и Херцеговини јер ће их мајчица Хрватска пригрлити на своје груди и удавити. Све би то лепо било, али мука је, што се не могу да споразуму Беч и Будимпешта. Луегер би хтео да се поступи по тој четвртој тачци, но да се Хрватска и Славонија са Босном, Херцеговином и Далмацијом споје у засебну државу, те би тако имали у Аустро Угарској три државне групе. Луегер је усвојио правашки програм од 1894., године из више разлога: 1.) стварањем Велике Хрватске у оквиру монархије могао би Беч пред Европом да брани своје освајање на Балкану, 2.) отворила би се широм врата за продирање католицизма и 3.) Аустрија и Велика Хрватска ослабиле би уплив Мађара. То је опет разлог, што Мађари никако неће да чују за такову Велику Хрватску, а док они не пристану — нема ништа од извршења четврте тачке.

Међу тим „Obzor“ не може да разуме Извољског, зашто он и поред тако јасне четврте тачке хоће, да о положају Босне и Херцеговине решава европска конференција. У томе назиру матори лисци, да Русија хоће да одржи међународни значај тих земаља, а то се противи четвртој тачци. Праваши око „Hrvatske“ опет траже баш на основу четврте тачке споразума између Аустро Угарске и Русије, да се српски самосталци изјаве за сједињене Босне и Херцеговине са мајчицом Хрватском. Позивају се и на речи Франа Супила, који је рекао, да ако Босна и Херцеговина морају остати у оквиру Аустро-Угарске неће бити Србина, који ће бити противан њиховом спајању са Хрватском као што не би смело бити Хрвата, који би се противио њиховом спајању са Србијом за случај, да изађу из оквира Аустро Угарске

ПОДЛИСТАК.

У ПРЕДСОБЉУ — ЛУДНИЦЕ.

Веома simpla frater бјеше — и Простаковићем га зваху. У предсобљу луднице чекаше управитеља. Мирно и спокојно је сједио тамо, сам је дошао и као све мирне луде, без икаква противљења, са неком помућеном радошћу је дошао.

Управитељ дође, и спазивши га, чудио се спокојном изгледу и мирном понашању болесникову и почео је испитивати га о степену лудила му.

Колико је двапут два?

Какве је боје овај огртач?

Гдје су Сремски Карловци?

Зашто сте дошли амо?

На ово пошљедње питање пошто се у кадифли наслоњачу добро смјестио — овако је одговорио:

Зову му Простаковићем и дођох амо на савјет својијех пријатеља и сродника — који знак лудила виде у томе, што ја велим, да сам краљ људства, јер сам уједно најпаметнији између свијух мудраца.

Управитељ са жаљењем у себи рече:

А!

Болесник се приближи управитељу:

Молим вас не говорите, јер и тако знам, шта мислите у овом часу: мислите „штета је за мене, кад ипак тако паметан изгледам“.

Дакле, ја вас увјеравам г. управитељу, да сам исто тако паметан, као и ви; не смијте се, боље слушајте ме.

Слушаћу вас, говорите само — молим!

Болесник се и опет спусти у наслоњачу, а загледавши се дубоко у очи управитељеве овако поче бесједити:

Реците ми само — молим вас, каква је разлика између мене и једног грофа или барона? Шта би био битан знак различности? Само то, што они сами или који од њихових предака добише заслужно или незаслужно титулу гроф и барон.

Али изволите запитати једног грофа или барона за разлику, шта ће одговорити? Одговориће то, да му у жилама тече племенитија крв, да му је начин опхођења и сви обичаји далеко аристократичнији, Међутијем ви као лијечник познавалац људског тела, добро знадете да се самом крва племенита грофа или барона ни у чем не разликује од крви ма каква друга човјека, који би истим начином се ранио а као изображен човјек знадете, да се кретањем у финим друштвима — фини манири лако присвајају. Кад дакле један гроф или барон рекне, да је он нешто више од обична човјека, то је дакле просто уображење његово и уображење онијех — који у то вјерују, што гроф тврди.

Кад дакле ја уображавам, да је Простаковић нека титула, која је слична грофовској, баронској и кнежевској, у том уображењу све друге људе, који немају надимка Простаковић, презирем и омаловажавам — зар не чиним то исто што и грофови и барони чине са другим људима, који титула немају.

Могуће је — могуће промрмља управитељ.

Но, пођимо даље! Шта је поручник? Често врло често млад човек између 18 и 20 година — такав дакле млад човек, коме у обичном грађанском животу не баш ласкав придјев вјетропировић придијевају. Такви млади људи у грађанском животу — дакле врло мало значе — да, међутијем ти младићи поручници уображавају веома много и себе у највиши и први ред држављана убрајају — држе да су сви други сталежи — далеко ниже од њих?

Много је истине у томе!

Много је истине, не много него то је сушта истина. И баш с тога не могу да разумијем, зашто се само мени забрањује, да уобрбжавам, да сам ја како телесна ве-

„Hrvatska“ вели, да је решено прикључење Босне и Херцеговине са Аустро-Угарском и према томе самосталци су дужни да раде на спајању тих земаља са Хрватском тим више, што је и Русија то тражила. Самосталци су додуше пристали да раде на томе, тражећи споразума са Босанцима и Херцеговцима, али откако су им у Сарајеву и Мостару очитали буквицу због тога, прошла их је воља да и надаље раде. Праваши пак траже да одрже реч и поради на томе јер су им у Бечу обећали долазак на власт, ако то спроведу. „Hrvatska“ отворено говори, да ће на тај начин положај хрватско српске коалиције бити много јачи и срушиће бана Рауха. Ако самосталци не учине оно, што се од њих тражи, праваши прете да иступе из коалиције. Они морају то да учине, јер би им се у Бечу јако замерило, а праваши неће да се замере Бечу. Прибићевић и компанија муче сада велику муку и не смеју да учине оно на што су се обвезали према правашима, јер су се уверили, да би то упропастило самосталну странку. До тога их је довела несмишљена политика и начело о једном народу са два имена Бадава се пак копрцају. Мораће да признаду бо у Или ће признати право мајчице Хрватске — или ће излетети из коалиције. Прибићевић не би хтео ниједно, па зато по „Србобрану“ врда и грди радикалну странку. Мисли, да ће тиме забашурити своју незгоду. Српском је народу пак пукао пред очима, па види, шта значи самосталство које је Хрватску прогласило средиштем не само хрватског него и српског народа. Сад се јасно види, каква је то косовска идеја, препороћена самосталством... =

Из Турске.

(Рад парламента. — Бојкот. — Патријаршија и егзархија. — Разне вести.)

Цариград, 20 децембра.

Отомански парламенат примио е толики број телеграфских честитака из свих крајева целог света, од Америке до далеког Истока. Изабран је нарочити одбор, који је израдио и послао захвалне телеграфске одговоре на све стигле честитке.

Свршено је оверовљење мандата посланичких. У скупштини је дебата око тог посла била сасвим мртва. За осуду је што се скроз незаконитом избору призренских посланика, којом приликом је подлегао српски кандидат, није чуо никакав протест и што се о тим незаконитостима није повела реч приликом све дебате.

Нису оверени избори Јусуф Шетван бега из Бенгази и Шефик бај Моајада из Сирије за то што су обојица били шпијуни (хафије) прошле зликовачке владавине у Турској. Тај поступак скупштине је за похвалу. Само кад би се тако исто поступало и са старим хафијама и зулумћарима из северозападних области европске Турске.

Од три посланика, који су добили највећи број гласова за председника скупштине, султан је потврдио за председника заслужнога радника за препороћај Турске, Ахмед Риза бија посланика царградског.

За подпредседнике изабрани су: Талат бај (из Једрена) Шефик бај (из Караси) и Исмајил Кемал бај (из Арнаут Београда, Берата).

За парламенат је спремљено више законских предлога по струци војеној и полицијској, од којих је најглавнији онај о преустројству војске. И по другим струкама израђени су корисни законски предлози.

Изабрани председник скупштине Ахмед Риза бај први пут је председавао у седници од суботе и изговорио је сјајну беседу.

За друге подпредседнике изабрали су: Аристиди паша Јорганџогну (Грк из Смирне), Недиб Драга, посланик скопски и Рухул Халиди. Султан је потврдио првога. За секретаре изабрани су: Муфид и Несим Мазлијах из Смирне, Муниф из Адане и Абдул-Азис Меџид.

Дебата о адреси, одговору народне скупштине на престону беседу султана започела је у суботу и настављена у понедељак кад је и завршена. Дебата је била незначајна. Предложени нацрт адресе усвојен је у целости са неколико незнатних измена

*

Бојкотовање аустријског еспапа наставља се све живље у Турској. У Смирни је бојкот исто тако јак, као и у Цариграду. У Смирни више нико не носи црвени фес, пошто га израђују у Аустрији Људи носе шубаре и калпаке. У Цариграду и Солуну је, такође, све мање фесова — У Криволаку су 40 Турака разбили железнички магазин, просули 45 вреће аустриског шећера и полили га гасом То исто учињено је са 50 вреће разног аустријског еспапа у Трапезунту. — У Смирни и Трапезунту не може да се истовари из аустријских пароброда ни један сандук еспапа. — У Исмиду је светина просула и унуштила сав аустриски шећер код два бакалина и приморала их, да иду улицама и да вичу: „Срам нека је оне који продају аустријски еспап“. — Аустријско паробродско друштво „Лојд“ имало је у новембру 1908. године пола милијона дин. мање прихода, него у новембру 1907. То су последице бојкота.

*

Разне вести. Руски посланик Зиновјев давао је свечан ручак у част великог везира Ћамил Паше. На ручку је био и министар спољних послова Тефик-паша и виши чиновници Високе Порте. Пошто је тај свечан ручак следовао одмах после ноте руске владе и говора Извољског приписује му се велики значај. Једно је сигурно да се руско турско пријатељство живо развија.

У отоманском Царству има сад 30 аустријских пошта, које усљед бојкотовања, врло слабо раде.

Преко Турске увезено је у Србију више хиљада коња, који су купљени у Русији за српску војску.

Због бојкота у Турској, престало је радити у Аустрији више фабрика. Само на чоји изгубили су Аустријанци 1¼ милијуна турских лира.

За поручене куршуме у Немачкој за турску војску исплаћено је 254 805 лира Поручено је још 300 милијона куршума за турску војску.

Између Грка и православних Арапа у Јерусалиму дошло је до великих несугласица. У опште се код Арапа и муслиманске вере осећа јак сепаратистички покрет. У Јерусалиму је дошло до крвавог сукоба између Арапа и грчких попова око Христовог гроба. Било је доста рањених. Арапи православни хоће да узму у своје руке управу јерусалимске патријаршије Тамошњи патријарх Дамјан оборен је са престола Говори се, да је бугарски егзарх због порушеног здравља, дао оставку.

Нови Сад, 21. децембра.

Нови избори посланика у Хрватској и Славонији. Хрватски листови бележе, да је бан Раух приликом своје последње аудијенције тражио од краља дозволу, да распусти сабор и распише нове изборе Да се бан Раух спрема за изборе, доказ је и наредба земаљске владе, у којој су политичке власти добиле упуство за изборе. није невероватно, да ће доћи до нових избора. Не може се дуго владати без сабора. И пештански листови говоре о могућности нових избора Сад ће се састављати нове изборне листе, а од тих ће листина у многоме зависити и резултат нових избора. Зато треба свуда пазити на изборне листине. Наши једномишљеници нека бодро прате рад на томе послу и нека пазе, да у изборне листине буде уврштен сваки, који по закону има права на то. Ако се на то буде добро пазило, онда је тиме много учињено за успех наше странке на изборима.

Анексија Босне и Херцеговине и независна Бугарска.

Из српске скупштине.

Прекјуче се расправљало у српској скупштини о питању анексије Босне и Херцеговине Стојан Новаковић (напредњак), Стојан Протић (стари радикал), Љуба Стојановић (млади радикал) и поднели су о тој ствари интерпелацију на српску владу, а на ту је одговорио министар спољашњих послова др. Милован Миловановић овако:

Проглесом анексије Босне и Херцеговине повређен је не само берлински уговор, него су њоме повређени и интереси српскога народа Мада је берлински уговор био кобан по Србију и српске интересе, Србија га је одржала и стекла тиме право, да се ублажи његова штетност за српски народ Да докаже, да је босанско питање у првом реду српско питање, српска је влада против анексије прва подигла протест. И потражила је одмах споразуман заједнички рад са Црном Гором, који је у највећој мери, онако, како то захтева опасност за српски народ и постигнут. — Српска влада настојала је, да у овом питању нађе ослона код великих европских сила.

Све до последњег времена било је распрострањено мишљење, да балканским народима прети опасност од Русије. И мрзовоља против Русије постигла је свој врхунац на берлинскоме конгресу. Тада се дошло на једну несретну мисао, да се повери Аустроугарској мандат са привременом окупацијом Босне и Херцеговине да се тиме створи некаква равнотежа на Балкану. Мисија Аустроугарске била је привремена и кад се видило, да Русија нема никаквих освајачких тежња на Балкану, требало је мисију Аустроугарске сматрати као довршену. А место тога проглашује Аустроугарска, да ће она вечито на Балкану остати Док се Русија борила за слободу балканских народа, Аустрија је направила од српског народа у Босни и Херцеговини робове Аустроугарска једини је непријатељ балканских народа и равнотежа на Балкану мора се против ње бранити. Њојзи се мора закрчити пут према Егејском Мору

У српскоме народном програму имаде еманципација Босне и Херцеговине од Аустрије барем у толикој мери, да те земље ступе у политички и економски савез са Србијом и Црном Гором. За Босну и Херцеговину тражи Србија слободу, тражи да се поправе греси берлинскога уговора и да се Босна и Херцеговина ослободе, па макар биле и даље под контролом европском.

Дође ли до европске конференције, не може се унапред рећи, чији ће програм победити, да ли Србијин или Аустријин. Но свакако је право и морал на српској страни. — Аустрији није потребно да наведе Србију у очајнички рат. Интереси њезини могу се довести у склад са интересима српским, а то би било тада, кад би Аустрија сматрала Саву и Дунав за своју границу. Не буде ли тако, опасност рата не ће никада престати. —

После министра Миловановића узео је реч посланик Стојан Новаковић и рекао ово:

Аустрија жели таку европску конференцију, на којој би велике силе узеле чин

личина тако и душевна сила над свима, те као такав, презирем и омаловажавам све и свакога — што не носи надимак Простаковић. Па кад мени то уображавање забрањују и кад у таквоме начину мишљења мога — назиру знак лудила — зашто тако не чине и са г. г. грофовима баронима, кнежевима — поручницима т. ј. војничким часницима и свима уопће — који тако исто уображавају оно, што не постоји и што не одговара правом и истинитом стању ствари?

Управитељ срдито рече:

Идите кући, г. Простаковићу, сасвим мирно — а за то пак што сте ме једним вашим занимљивим мудровањем задржали, послаћу вам већ свој рачун — молим само гдје станујете.

Г. Простаковић му рече — неки измишљени број куће као свој стан — гордо је изашао из предсобља луднице у том тврдом увјерењу, да је он више нешто него г. доктор управитељ који нема надимка Простаковића.

По ?

анексије на знање. Али то тако не иде. Њезиним чином повређен је берлински уговор, и сад се мора приступити ревизији тога уговора. Српски је народ страховито кажњен тим берлинским уговором, он мора да нас оружјем у руци показати шта му треба, а да може живети. Србија мора тежити свом снагом да се истргне из домашаја аустријских интереса она мора ићи за савезом балканских држава. — Та идеја балканскога савеза налази данас у Турској све више и више присталица. — Новаковић завршује свој говор с тиме, да српска влада мора од Аустрије понуђене Србији економске олакшице одбити као у вреду за српски народ и тражити потпуну автономију за Босну и Херцеговину

Буријан о уставу Босне и Херцеговине

Заједнички аустроугарски министар финансија барон Буријан говорио је са сарадником листа „Најесте Нахрихтен“ о уставу, који ће добити Босна и Херцеговина. Рекао је, како ће се у новој години испунити некоје најважније жеље босанско-херцеговачког становништва. Откако је он у Будимпешти у делегацијама изјавио, да ће се у анектованим покрајинама спровести уставне реформе, од то доба у министарству његову непрекидно ради нарочити одбор на нацрту устава за Босну и Херцеговину. Тај нацрт биће у скоро готов и устав ће одговарати културним, политичким и економским захтевима анектованих покрајина, а настојава се, да савесно и без предрасуда одговара и индивидуалним потребама становништва као и историјском развићу. Појединост из тога нацрта устава не може још изнети на јавност, али толико може рећи, да ће Босна и Херцеговина добити покрајински земаљски сабор, те речи: „покрајински земаљски сабор“ нарочито је нагласио, јер те две покрајине „не чине самостално државно земљиште“ Из тих се речи изводи, да не може бити речи о автономији са намесником или чак са подкраљем Рекао је још како ће устав бити у слободоумном духу, отклониће све препреке културном и економском процвату и осигураваће подједнако грађанска права свима народима и вероисповестима.

Палавичини протестује.

Из Цариграда јављају, да је аустроугарски велики посланик у Цариграду Палавичини одлучно протестовао код турског министра спољних послова ради разних ствари. Палавичини је у првом реду протестовао због догађаја при истоваривању Лојдова брода „Барон Кал“ и због догађаја у Бајруту, али је упозорио турског министра и на то, како покрет против Аустрије све више расте, како се против њених поданика чине груби противзаконити изгреди, а власти против тога не предузимају ништа. Аустроугарска је до сада све то мирно посматрала, али ако се такови догађаји понове, имаће врло озбиљних последица.

Оружање Србије.

Будимпештанским листовима јављају из Брисла, да је српска влада код тамошње једне творнице наручила много оружје и око 2 и по милијона фишека Порудбина има се извршити до почетка марта.

Са Дрине.

Сарајевски лист „Боснише Пост“ доноси брзојав из Београда, како су у Србији решили да појачају и умноже српске страже на Дрини према Босни. Ради тога послали су у Лозницу и Лешницу 600 Срба Мађедонаца, потпуно оружаних. Ови ће бити у мањим четама додељени пограничним стражама према босанској граници

Руси за автономију Босне и Херцеговине.

Како „Нова Сл. Преса“ јавља, Миљуков је пред сарадником листа „Петерсбургер Цајтунга“ изјавио, да се за Босну и Херцеговину мора тражити најмање автономија, какву има Хрватска и Славонија. Провинцијални је сабор премало, а исто се тако не може дозволити ни плурални систем. А и у томе се погледу морају тражити међународне јамчевине.

Политички преглед.

Политички положај у Угарској. Јуче је био код министра трговине Кошута министарски савет. Том приликом се решавале врло важне ствари. Међу мађарским коалиционим странкама, па и међу самим члановима владе дошло је до несугласица нарочито због питања угарске самосталне банке и војничких питања. Струја за угарску самосталну банку, којој се отворено ставио на чело председник посланичке куће Јулије Јуст толико је јака, да се она мора задовољити, иначе би дошло не само до распада мађарске коалиције него и до пада садање владе. Војничка питања такође задају много главобоље влади и у погледу тих питања положај се од последњег министарског савета, када је Андраши поднео извештај о своме путу у Бечу, јако погоршао. У Бечу је јака струја против сваких уступака Мађарима, којом је у неколико запливао и сам аустријски министар председник Бинерт својим говором у горњем дому аустријског сабора. На јучерањем министарском савету било је говора нарочито о та два питања. Шта је решено још се не зна, но министар-председник Векерле је одмах после министарског савета отпу озао у Беч. У Бечу ће да преда поздрав угарске владе члановима владалачког дома, али ће на аудијенцији код краља већати и о политичким питањима. Састаће се и са аустријским министром-председником Бинертом, министром финанциіа, а по свој прилици и са управницима Аустро угарске Банке, с којима ће расправљати питање о банци. Са заједничким министрима, спољашњих послова Еренталом и војним Шенајхом саветоваће се о војном питању и питањима спољне политике Очекују, да ће се том приликом решити врло важне ствари.

Вести из места и са стране.

Земљотрес у јужној Италији.

Данас већ нема никакве сумње, да је судбина пострадалога града Месине запечаћена. Она се неће никад више подићи. У том смислу створили су закључак троје талијанских министара, који су о том одржали конференцију у прошлу суботу. И красно предграђе града Месине Кастро Ориале до темеља је уништено. Скоро сви становници тога предграђа пали су као жртва земљотреса. — Из града Рђа долазе вести, од којих се човеку кожа јежи. По мору уз Рђо пливају силна мртва тела погинулих људи и распростиру страховити кужни задах по целој околини. По улицама града налазе се такођер мртва телеса, јер нема довољно војника, да све жртве земљотреса сахране. Пси и свиње иду по улицама и комадају мртва тела, па је много војника запослено само тиме, да растерују ове животиње. — Сви бунари у Рђу су усахнули. А из дубоких пукотина земљиних излази врела вода. — Па целој земљи организују се одбори за помоћ оним страдалницима, који су остали живи иза овога земљотреса. У Италији скупљено је до сада неколико милијона лира у ту сврху. Чим се поврати краљ талијански са места несреће, сазваће се талијански парламенат, у ком ће се ставити предлог за зајам од једне милијарде лира, којим ће се зајмом покрити колко толко трошкови овога страховитог земљотреса.

Украли острво.

Можда још нико није чуо, да се може украсти цело острво. А ипак, како показује следећи случај, то се десило Французима, док су они били заокупљени бригом за мир у Мароку. То острво зове се Клипертон, а налази се у Јужном Мору. У његовој близини налази се силан број острва и још их нико није избројао, па се ради тога није дуго времена приметила крађа једнога од њих. Како показује име тога острва, њега су Енглези први открили и задовољили се само тиме, да су му дали име. — Неколико година иза његовог открића пролазила је туда једна француска ратна лађа и кад је капетан те лађе видио, да острво не припада никоме, пронашао је да треба да припадне Француској. Он истакне на острво француску заставу, направи на мапи код отока плаво-бело-црвену мрљу и тиме је острво било проглашено за француско земљиште. Француској влади није до сада никад пало на памет, да томе острву постави свога гувернера. — Кад је пре неколико месеци пролазила туда она иста француска ратна лађа, падне капетану на памет да погледа, је ли ту све онако, како је он оставио. Кад је изишао на обалу, опази место пређашњег пустог острва једно мало парче земље, насељено многим људима, који су становали у лепим кућама и радили неки посао и над земљом и под земљом. На тому острву имаде наиме красних фосфатних слојева и становници Клипертонови бавили се ископавањем тога природног блага Капетан се томе врло зачудио и обрадовао, али им је пребацио, што нису прво тражили допуштење од француске владе, да смеју фосфат ископавати. Али му настојник раднички одговори, да они немају за што молити француску владу, јер је то острво земљиште мексичке државе. — Дотични француски капетан извести одмах о том француску владу. а ова протестује код мексичке владе ради ове — анексије острва Клипертона. — Мексичка влада одговори француској влади, да се она вара, јер то острво није никад било француско; француска влада одговори, да се мексичка влада вара. Мексичка влада не одговори на то ништа, а француска влада опет заборави да тражи одговор — Тако се завршила та чудновата крађа једног целог острва. Али се тако завршила само ради тога, што Французи пре крађе нису ни знали да је то острво њино, па им је сигурно било срамота, да се ради њега свађају и ратују.

Против француске моде.

У женској ношњи је настао читав рат. Талијанке неће више да у моди само Францускиње предњаче, него хоће да и оне у погледу ношње заузму видно место Те су на основу тога многе виђеније Талијанке изрекле бојкот француским шеширима и хаљинама. Међу њима је и краљица Јелена и Маргита, у чији дел круг спада да се исте побрину за нову ношњу, те да се у том погледу споразуму са стручњацима и да на основу тога донесу нове облике женских шешира и хаљина.

Брачна драма.

У Бечком Новом Месту убио је фабрички радник без посла Кинделман у прошасти четвртак своју жену Одмах је затим отишао и пријавио се полицији Он је пред полицијом рекао, да га је његова иначе џандрљива жена тако разјарила тога дана, кад је пијана дошла кући, да ју је он прво бацио на земљу и тукао је, а онда је ударио ножем у трбух тако несретно, да је за неколико минута издахнула. То своје очајничко дело он је признао кроз плач потпуно утучен, и како се говори, неће његова казна бити велика

Снег у Енглеској.

Снежна бура и вејавица, која влада у ове последње дане у Енглеској, засула је до сада већ четрнаест људи Оваке буре не памте људи у Енглеској још од године 1881. — У Лондону запослено је чишћењем снега по улицама 20.000 радника, па ни тај велики број радника не може да сврши посао — С тога је пре пет дана ради силног снега обустављен промет над земљом, па се сад промет обавља под земљом.

Одговорни уредник: **Константин Брадваровић**.

Брзојави „Застави“

Стигли 22. децембра.

Министарски савет.

Будимпешта Јуче у недељу био је министарски савет. Данас у понедељак у вече министар председник Векерле путује у Беч краљу у аудијенцију.

Похара на пошти

Стони Београд. На железничкој станици рупио је у поштанско звање један човек у образини, попретио је чиновницима револвером. Дограбио је педесет хиљада круна. Једног чиновника је убио. На то су га поштански момци дограбили, оборили и главу му размрскали његовим рођеним револвером. Полиција је касније утврдила да је то Стеван Кери, бивши слуга у заводу за поправљање.

Потрес земље.

Месина Јуче је поново био слабији потрес земље Тридесет хиљада војника раде на откопавању рушевина.

Оглас.

4. јануара 1909. по рим. продаваће се код даљског властелинства повећа количина

меканих дрва, цепаница,

извежених и сложених на дунавској обали код Даља.

Рефлектанти нека се изволе реченог дана у писарни властелинској пре подне пријавити.

1660 3—3 **Управа властелинства даљског**

Чудо од Буквара!

Чим узме овај **Буквар у руке**, било старо било младо, одмах **уме и да чита и да пише.**

Ко пошаље **35 потура** добије га са плаћеном поштарином

Уљма (Ulma (Temes m.).

Љубомир Јовановић,
управитељ и учитељ.

1669 1—12

Ад С. О. 4043/2922. — ex 1908.

Стечај.

Расписује се стечај ради попуњења места **привременог вежбеника у књиговодству српских народно-црквених фондова и закла-да**, коме ће главна дужност бити обављање рачунарских послова **у народно-црквеном статистичком одељењу**

Са овим местом скопчана је плата од годишњих 1200 круна, а постављање је у привременом својству.

Срби православне вере, оспособљене књиговође, који ово место добити желе, нека своје, крсним листом и сведоџбом оспособљења инструјисане молбе поднесу српском народно црквеном **саборском одбору у Ср. Карловцима најдаље до 18. (31.) јануара 1909. год.**

Карловци 29. новембра (12 децембра) 1908. године

Председништво
српског прав. народно црквеног саборског одбора.

1668 1—2

ЖЕНСКИХ СУКАЊА И КЕЦЕЉА.

Сукње од лодна, угасите, практичне, топли штоф са бојама бордуре по 1 К 35 пот. — Нове врсте угасито кариране по 1 К 45 пот. — Најлепше пругасте у бојама по 1 К 76 пот. — Енглески сукања од кроазета у пругама, не избеле по 2 К 20 п и 2 К 30 пот. — Исте са везеним бордурама по 2 К 60 п. и 2 К 70 пот. — Сукње од клота црне и у бојама, готово сашивене са и без веза по 3 К 90 п., 4 К, 4 К 50 п. и 5 К — **Кецеља** од плиша са једном или две стране по 90 пот, 1 К 10 п и 1 К 20 п. — Од клота са и без веза са сомотом по 2 К 20 п и 2 К 15 пот. — Кад се поручи један поштански пакет франко сваке поштанске станице разашиље реелно и солидно 666 1 3

FRANZ RYBAR,
Damenröcke & Schurzen-Export, Ingrovitz (Mähren)

Готових

200 хектолитара буради

на продају.

Величина буради од 50—1000 литара. Дрво прве класе. Дебљина 6, 7 и 8 фрта љи. Цена је умерена

Јосип Предморски
бачвар у Броду н/С (Славонија)

651 3 6

ИНСОЛВЕНТНЕ или у застој (Stockung) доспеле особе, или који се налазе у **конкурсу** — нека се са пуно поверења обрате на канцеларију за посредовање: **Ausgleichs Bureau Max Schlesinger**
Нови Сад, Петефијева ул. бр. 19.

1288 11—12

Српска Кредитна Банка

у Броду н/С.

деоничарско друштво

отвара 1. јануаром 1909. год. ново коло

редовне недељне штедње

са недељном уплатом од К 1·— по чести ци, те укамаћује исте са

5%

Преп ручује се п. н. општинству овај врло повољан начин штедње и за олак шање уплата са стране достављају се сва ком бесплатно уплатни листови поштанске штедионице. 1656 3—3

ПОЗИВ.

НАРОДНА БАНКА деоничарско друштво

У ШАЈКАШ-СЕНТИВАНУ

држаће 9. (22.) јануара 1909. године у 9 сати пре подне у великој дворани гостионице г, Стевана Пасторначког, своју

III. редовну главну скупштину

на коју се гг. деоничари учтиво позивају.

Дневни ред:

1. Избор 3 члана за оверовљење присутних деоничара.
2. Извештај управног и надзорног одбора о раду у прошлој години 1908 и поднесак завршних рачуна.
3. Предлог управе и надзорног одбора о подели чистог добитка и давање опроснице управи и надзорном одбору.
4. Предлог управе о подизању деоничарске главнице по 5 §. заводских штатута.
5. Избор 3 члана и 2 заменика у надзорни одбор.
6. Евентуални предлови.
7. Избор 3 члана за оверовљење скупштинског записника.

1667 1—1

Управа.

ТРЕЋИ РАЧУНСКИ ИЗВЕШТАЈ
Народне банке деоничарског друштва
У ШАЈКАШ-СЕНТИВАНУ
за годину 1908.

Дугује. Рачун изравнања. Потражује.

АКТИВА.	К	ф	ПАСИВА.	К	ф.
Благајна — — — —	9376	73	Деоничарска главница —	30000	—
Менице — — — —	306935	—	Штедионички улог — —	132674	26
Дужници у текућем рачуну	5524	94	Реесконт — — — —	154060	—
Дрвара — — — —	10014	13	Преносна камата — —	2283	—
Намештај — — 399.42			10% доходарине — —	302	31
Књиге — — 449.50			Неисплаћена дивиденда —	272	—
Укупно 848 92			Резервни фонд — —	2006	—
Отписа 20% — 169.78	679	14	Засебни резервни фонд —	2851	24
			Чист добитак — — —	8081	13
	332529	94		332529	94

Рачун губитка и добитка.

ГУБИТАК	К	ф	ДОБИТАК	К	ф
Плате — — — — —	4051	66	Камате по меницама —	23924	05
10% доходарина — —	595	88	Провизија — — — —	6524	88
Камате по штедион. улогу	5815	63	Писарина — — — —	1159	60
Станарина — — — —	360	—	Разни приходи — — —	2806	91
Реесконтне камате —	13473	—	Приход од дрваре од 1/7—31/12.	731	51
20% отписа — — —	169	78			
Трошкови — — — —	1487	57			
Пореза — — — —	1112	30			
Чист добитак — — —	8081	13			
	35146	95		35146	95

ШАЈКАШ-СЕНТИВАН 31 Децембра 1908.

Лазар Пасторначки с. р. благајник — **Стеван Стефановић с. р.** председник — **Радован Паланачки с. р.** књиговођа

Са инвентарима, главним и споредним књигама сравнили и у реду нашли.

Надзорни одбор:

Сава Берић с. р. Сава Бечејац с. р. Стеван Панић с. р

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.